

Հայկական գիտահետազոտական հանգույց Armenian Research & Academic Repository

Սույն աշխատանքն արտոնագրված է «Ստեղծագործական համայնքներ
ոչ առևտրային իրավասություն 3.0» արտոնագրով

**This work is licensed under a Creative Commons Attribution-NonCommercial
3.0 Unported (CC BY-NC 3.0) license.**

Դու կարող ես.

պատճենել և տարածել նյութը ցանկացած ձևաչափով կամ կրիչով
ձևափոխել կամ օգտագործել առկա նյութը ստեղծելու համար նորը

You are free to:

Share — copy and redistribute the material in any medium or format

Adapt — remix, transform, and build upon the material

17569-

17573

370.1^{bc}

F-34^{bc}

8670

310-1
F-34

2010

370.1

1P-34 S 2 U 8 1-8

ԿՐԹԵՂՈՒ ՎՐԸՅ

ԳՐԵՅ ԲՆՐԻՉԻ ԸՆՈՒՆ,

Ե ՊԻՍԿՈՊՈՍԸ

ԹԵՐԻՍԸՆԵՅ ԵՒ ՏՊԵՅ:

ՅՈՎՀ. ՊՐ. ՏԵՐՈՅԵՆՅ

Printed in Turkey

1858

Ի ԿՈՍՏԱՆԴՆՈՒՊՈԼԻՍ

3-Տէրոյէնց

Քէօղեճի ԽԱՆՆ

980

39

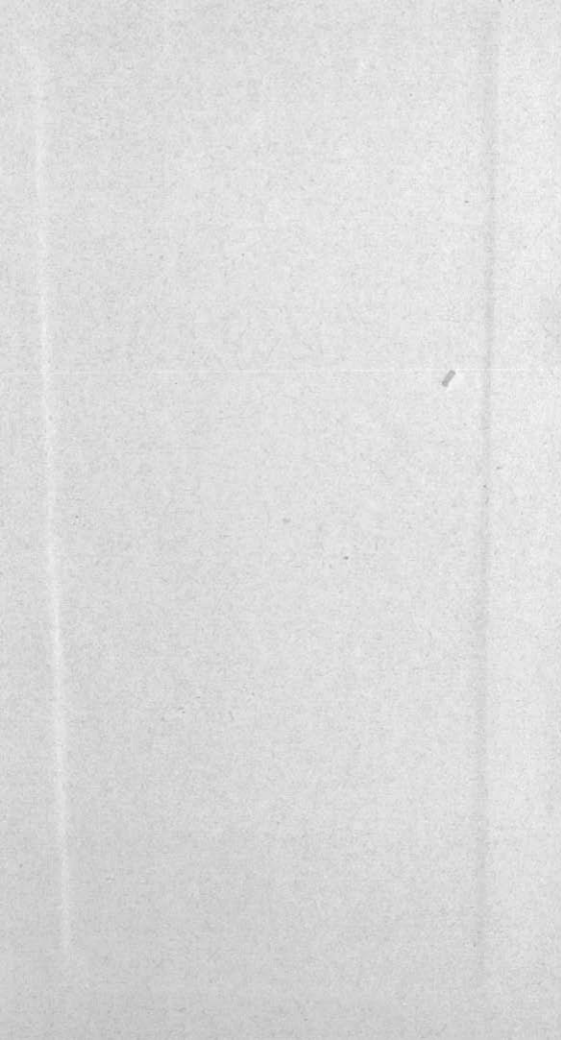
ՏԳ ԱՅ

ԿՐԹԵՆՈՒ ՎՐԱՅ

1

Հաւատքն ու փորձը մէկէն մեզի կը սովորեցընեն որ մարդկային բնութիւնը ինքնին դէպ'ի չարութեան կողմը հակում մ'ունի. եւ բարութեան մէջ հաստատ պահելու համար շարունակ յոքնիչ մը պէտք է:

Ուրեմն ծնողաց առաջին պարտականութիւնն է տղայքնին կանուխ սովորեցընել եւ վարժել առաքինութեան մրցումներուն, որ պակասաւոր եւ մեղանչական յօժարութիւններու դէմ շարունակ մէկ փրկարար դիմադրութիւն եւ հակառակութիւն մ'ունենան. առաւելապէս իրենց ծնողացը հրամանին շուտով. եւ պարզապէս հնազանդ եւ հպատակ դտնուելու վարժուելով:

13

2001

Բայց մենք ի՞նչ կը տեսնենք: Մշանկ ծնողքներ, որ նորահաս տղայութեան ախորժակներուն եւ կամքերուն եւ մտացածին հաճոյքներուն անգամ մասնաւոր նկատում մ'ունին, չէ՛ թէ անոնք զսպելու կամ կարգի մը ներքեւ խօթելու, այլ առանց չափոյ անոնց ուղածը կատարելու համար: Մշանկ հայրեր են ասոնք՝ որ կուղէն ամէն բան իրենց անողոքելի լուծին տակը ընկճել. բայց իրենք ալ կամ մեղկութեամբ կամ անհամբեր ըլլալով՝ խօսք չհասկըցող զաւակներնուն կամակոր աղաղակին եւ լալուն եւ պօռալուն կը խօնարհին: Մայրերը իրենց զաւակներուն չէ՛ թէ ստոյգ պիտոյիցը եւ օրինաւոր կամքերնուն, այլ սընոտի հաճոյքներնուն եւ վտանգաւոր սնամիառութիւններնուն եւ պերճասիրութիւններնուն գերի կ'ըլլան. եւ իրենց ելելկէկ անձնասէր գթովը կուրանալով՝ զաւակնին ապագայ խեղճութենէն ազատ պահելու համար՝ անոր անհաճոյ բան մ'ընելու կըտորիճութիւնը չեն ունենար. եւ արդեօք ասկէց աւելին ալ ըսե՞նք. իրենց անուղղելի զաւկին ներկայութեանը անգամ կը նեղանան եւ կը զայրանան. չէ՛ թէ տղուն, այլ անիկայ պատժող վարժապետին կամ յանդի-

մանող դաստիարակին հաստատութեանը դէմ: Ամէն օր տեսածնիս ասիկայ չէ՞ մի: Եւ սուրբ գրոց պատմած ամբարտաւան եւ արհամարհոտ մարդիկը չէ՞ մի որ ասանկով առաջ կուգան, որ միշտ խռովայոյզ եւ անընկճելի ըլլալով հոգեւորական պաշտօնեաներուն ջանքերնուն գործադրութեանը առաջը արգելք կը դնեն. ընկերութեան հիմը կը խախտեն. եւ ամէնէն առաջ՝ ընտանիքը սպոյ եւ տրամութեան մէջ կ'ընկըղմեն:

Աւա՛ղ, խեղճ ծնողքներ, ձեր յանցաւոր զաւակներուն քանի մի կաթիլ օգտակար արցունք ելլելը չէք ուզէր, որ շուտով ալ կը ցամքի. շատ աղէկ: Բայց օր մը պիտի ըլլայ՝ որ ձեր աչքէն դառն եւ անցամաքելի արցունք թափուելուն պատճառ տալը ամենեւին հոգ պիտի չընէ: Անոնք պատժել չուզելնուդ անունը ճնողական գործողներ էք. շատ աղէկ. բայց հոգին սուրբ կըսէ թէ ասիկայ ատելութիւն է. « որ խնայէ 'ի գաւազան՝ ատեայ զօրդի իւր », Եւրդարեւ անանկ է. պատշաճ ժամանակին զաւակը չը պատժելը՝ անիկայ ատել է. վասն զի անոր թշուառ ըլլալուն ճամբայ բանալ է, որով մարդկային կենաց արկածներուն համբե-

րելու անկարող կ'ըլլայ, եւ ժամանակէն առաջ՝ կիրքերու եւ մոլութիւններու գերի կ'ըլլայ, որով անոնց երկաթէ շղթաներ կը պատրաստենք, որոնք խորտակելու համար ժամանակն անցնելէն ետքը պարապ տեղը պիտի աշխատիք :

Ետքը երբ որ մէկը ձեզի գայ ըսէ թէ զաւակնիդ՝ որն որ կուռքի մը պէս կը պաշտէիք, ինքը զինք գայթակղութեան ճամբու մը մէջ ձգեր է, եւ ձեր անուանը աղտ կը բերէ. երբ որ ձեր երեւակայած անուշիկ երազներնէդ կարթննաք, եւ ձեր աչքովը կը տեսնէք եւ ձեռքովնիդ կը շօշափէք ըրած տնաւեր ծախքերը եւ ամօթալի զեղխութիւնները, վերջապէս այն ատենը՝ պատիւնիդ եւ խիղճերնիդ կորսուած ալ ըլլայ նէ՝ ձեր բուն անձնական շահը մը տածելնիդ անիկայ յանդիմանելու պիտի ըստիպէ զձեզ: Բայց թէ որ այն ժամանակը ձեր ձայնը չճանչնայ, թէ որ ձեր ըրած յանդիմանութիւնը բանի տեղ չըդրնէ, թէ որ ձեր պատուէրներուն եւ սպառնալիքներուն վրայ ծիծաղի, չէ՞ մի որ յանցանքը ձեզի պիտի գտնէք: Բուք չէ՞ք մի որ առաջկուց ձեր զէնքը անոր առաջը ձգած էք անոր սովորեցրնելով, որ զինքը ձեզի

տէր չըկարծէ ալ նէ՛ ձեզի հաւասար կարծէ :

Ենչ կըսէք . իր պըզտիկ տղայութեան ատենէն ՚ի վեր , ձեր կամքը իրեն կամքին հպատակ տեսած ըլլալէն ետքը կը կարծէ՞ք՝ որ տարիքին բերմունքէն եռայած եւ անկախութեան աշխուժովը յափշտակուած ատենը՝ որուն զօրութիւնը դուք աւելցուցած էք , մէկէն ՚ի մէկ ձեր խօսքը մըտիկ ընէ եւ իր ճամբէն ետ կենայ :

Եներկբայելի է որ ձեր առաջը խոնարհիլը ամէն ատեն անոր պարտականութիւնն է . եւ սուրբ գրոց խօսքն է որ՝ ծնողական իրաւունքը չճանչցող զաւակը միշտ մեղապարտ եւ անմիտ ալ է . բայց դուք էք որ ձեր մեղկ եւ կեղծ առաջնորդութեամբը անոր խելքը կորսուելուն եւ յիմարութեան մէջ իյնալուն պատճառ եղեր էք :

Արսէք որ տղայքը կառավարել հիմայ անհնար եղած է : Այս եւ առաջ՝ ասանկ անհնարութեան մը մենք չեմք հաւատար : Արովհետեւ ձեր զաւակները աղեկ ճամբու մէջ բռնելը ձեր ճիշդ պարտականութիւնն է . ստոյգ է , եւ հաւատքըն ալ այնպէս կը սովորեցընէ որ՝ ասոր բաւական ըլլալու չափ շնորհք առած էք

Աստուծմէ, եւ հիմայ ալ թէ՛ եւ անհնազանդութեան եւ անձնասիրութեան ոգին տիրած է՝ աշխարհքիս վրայ, անանկ հայրեր եւ անանկ մայրեր պիտեմք որ իրենց տղաքն ու աղջիկները իրենց ամէն հասակին եւ ամէն բանի մէջ անոնք կը յարգեն եւ անոնց կը հնազանդին: Սակայն այն ալ յայտնի է, որ այս հնազանդութիւնը եւ յարգանքը գծուար կը պահուին սրտին յարուցած մըրըրիկներուն, եւ իր անձնական կամացը պատճառած գրգռութիւններուն մէջ, թէ որ սկիզբէն ասոնք չըճանչնալը եւ չըհնազանդիլը սովորութիւն եղած են նէ:

Եւ այսպէս, ձեր զաւակներուն տղայութեան տարիքին վրայ ձեր իշխանութիւնը պահելու եւ բանեցընելու համար պէտք է մեծապէս փոյթ ունենալ նախ եւ առաջ արթնութիւնով եւ ժրութիւնով անոնք շարունակ հաստատուն կարգի կանոնի տակ պահել, սուրբ գիրքն ալ կըսէ թէ կենաց ճամբան այս է: «Ղանապարհ կենաց՝ յանդիմանութիւն եւ խրատ», (առակ. զ. 23):

Գուցէ շատ ծնողքներուն մտքէն մեզի
 սա պատասխանը տալ անցնի, թէ առաջկու
 ըրած դիտողութիւննիս իրենց չվերաբերի՝
 որովհետեւ իրենց տղոցը նկատմամբ խիստ
 են, եւ յանցանքներնուն բնաւ չեն ներեր։
 Տիրաւի շատ անգամ այդ ճշմարիտ է. եր-
 բեմն չափէն ալ աւելի. բայց այն բաներուն
 վրայ՝ որ ձեր անձինը կը վերաբերի. ձեր
 շահերուն եւ ամբարտաւանութեանը կամ ան-
 կանոն ակորժակներուն կը դպչի։ Եւն ա-
 տենը ձեր զաւակներուն ստոյգ յանցանքնե-
 րը չընտրելէն զատ՝ անոնց թեթեւութիւնը
 եւ դանդաղութիւնը եւ տկարութիւնն ալ չէք
 ներեր։ Բայց երբ որ իրենց ճշմարիտ շա-
 հուն. եւ մանաւանդ Լստուծոյ անոնց սրտին
 վրայ ունեցած տիրական իրաւանցը շահուն
 վերաբերեալ բան մը ըլլայ նէ՛ այն ատենն ալ
 ասանկ կ'ընէք արդեօք։ Գիտեմ. անհմտու-
 թեան համար անկատար մնացած գործի մը
 վրայ, անզգուշութեամբ կոտորած բանի մը
 վրայ բարկութիւննիդ վերջին ատիճանը

կը հասնի. բայց հոգւոյ փրկութեան գործը բոլորովին խախտած ու կործանած տեսնելնիդ չըկրնար պատճառ ըլլալ որ մէկ անկեղծ ցաւ մը ցուցընէք եւ զօրաւոր յանդիմանութիւն մը խօսիք :

Յիրաւի . ոմանք իրենց զաւակները անոնց խիստ պրզտիկ տարիքներէն սկսելով ծառայաբար աշխատելու վարժելը պիտեն. որ ժամանակէն առաջ ուժերնին եւ անձերնին կը մաշեցընէ. եւ մշտնջենաւոր տրկարութեան մէջ կը ձգէ թէ՛ մտքի եւ թէ՛ մարմնոյ կողմանէ. բայց անկէց մէկ վարձք մը պիտի վաստըկին: Բայց երբ քրիստոնէութեան պլխաւոր պարտականութիւննին կատարելու գայ, որով անմեղութիւննին եւ արժանապատուութիւննին անարատ կը մնայ. եւ ներքին խաղաղութեան եւ Եստուածային շնորհաց գանձը կը ստանան, այն ատենը աչքերը գոց եւ սիրտերը անհոգ կը գտնուին :

Ի՞նչ կ'ըսեմ կոր. անանկ թշուառական ծնողքներ ալ չե՞ն մի գըտնուիր արդեօք, որ այդ անհոգութիւնը մինչեւ չըկամութեան կը հասցընեն: Եւ իրենց զաւակը քրիստոնէական բարեպաշտութեան գործերուն առաջնորդելու տեղը յայտնապէս անկէց ետ

կը կեցընեն . յաճախ խոստովանելու եւ հաղորդելու սուրբ սովորութիւնը կ'արհամարհեն եւ անկէց կը հեռանան . եւ դիական ամբարտաւանութիւնով մը աւելի կախորժ են իրենց զաւակը զեղխութեան մէջ ինկած տեսնել, քան թէ ջերմեռանդ եւ բարեպաշտ :

Չարմանալի՛ կուրութիւն, որ մեզի երկնաւաք պատիժ մը կերելի այն թուլամորթ քրիստոնեաներուն վրայ հասած, որ իրենց հաւատքը յայտնի համարձակ ուրանալու չեն համարձակիր . բայց անոնց պատուերը պահելու ալ ո՛րքան հնար է նէ քիչ կը հետեւին, եւ Մատուծոյ կողմը պէտք եղածին չափ չըլլուն համար Մատուծոյ հակառակ կողմը կը գտնուին . այն անստելի պատգամին համեմատ . որ ըսաւ, “ որ ո՛չ ընդ իս է՝ հակառակ իմ է ” (մատթ . ԺԲ . 30):

Կո՛յր ծնողքներ . չէ՛ք ուզեր որ զաւակնիդ՝ բարեպաշտական գործերու մէջ գտնուի . ձեր հոգեւոր առաջնորդներուն ձեզի խօսածները եւ կրկնածները հասկընալ չէք ուզեր . որ կըսեն թէ՛ աշխարհքիս մէջ գէշութիւնը ո՛րքան շատնայ նէ՛ այնքան աւելի նախապահեստ դեղերը շատցընելու է, եւ այն բանն որ ասկէց յիսուն տարի առաջ բարուց պարզութեանը եւ ցանկութեան

չափաւորութեանը համար աւելորդ կը սեպուէր. հիմա կուան շուայլութեանը եւ ամբարտաւանութեանը եւ անկարգութեան դադարներուն նայելով որ ամէնուն հոգին կը տագնապին ամէնէն խաղաղ եւ հանդարտ հիւղերուն մէջն անգամ, այն ատենօք աւելորդ սեպուած բաները հիմայ ամենահարկաւոր եղած են: Հոգւոց արթուն հովիւները հիմայ նոր միջոցներու ձեռք զարկած են նէ՛ անոր համար է որ ետեւէ ետեւ անթիւ նորելուկ բաներ կելլին մարդկային հոգին կորստեան ճամբան տանելու արուեստին մէջ: Մայց ասանկ ճշմարիտ եւ խոհական խրատներ ձեռքի տրուելն ալ անօգուտ է մտիկ չէք ըներ, եւ ձեր անձնական ամենակարեւոր շահուն դեմ կենտրոնով՝ ձեր զաւակներուն վրայ բարեպաշտութիւն եւ ջերմեանդութիւն տեսնել չէք ուզեր: Շատ աղէկ. ատոր պատիժը այս աշխարհքիս մէջէն պիտի սկսիք քաշելու, զերխտութիւն պիտի ունենաք իր ամէն խայտառակութիւններովը եւ նախատինքներովը, ապերախտութիւն՝ իր ամէն դաժանութիւններովն ու խստութիւններովը, եւ վարուց անկարգութիւն՝ ամէն անաւեր հետեւանքներովը:

Իայց այս ըսելու է որ՝ տղոց հոգեւոր բարւոյն վրայօք ծնողաց անհոգութիւնը քիչ անդամ կը պատահի որ մինչեւ այս աստիճան հասնի: Կան որ՝ իրենց կրօնական պարտաւորութիւննին կարգաւորաբար կը կատարեն. եւ կուզեն որ զաւակնին ալ միշտ անոնք կատարելու հաւատարիմ ըլլան:

Կուզէք որ ասանկ ըլլայ. բայց ուղածներնուդ հասնելու համար ի՞նչ կ'ընէք. մանաւանդ մանկութեան հասակէն նոր ելած եւ պատանեկութեան մէջ մտած զաւակներնուդ համար: Երգեօք ասոր վրայօք անոնց բան մը կը խօսիք: Պէ՛տք է անշուշտ՝ այն հասակին մէջ զգուշութեամբ վարուիլ, պատե՛հ ժամանակի նայիլ. որպէս զի անոնց անձնասիրութեանը չըզպչուի եւ հակառակութեան պատճառ չըտրուի: Իայց ձեր տըղոցը այն ալ հարկ է գիտնալ յայտնապէս՝ որ ձեր փափաքը եւ կամքը այս է. եւ թէ ասիկայ անանկ պարտականութիւն մըն է՝ որուն աւելի ուշադրութիւն կ'ընէք. եւ թէ որ ասիկայ չըկատարելու ըլլան նե՛ շատ կը տրտմիք, ասանկ ըլլալը գիտե՞ն. գոնէ կարծիքով. եւ ձեր ասանկ նիւթոյ մը վրայ խօսելնուդ եղանակէն կ'ըրնա՞ն արդեօք գուշակել թէ կամքերնիդ եւ փափաքնիդ այս է:

980

Տատակ խօսքով եւ ձեր կողմէն ներքին համոզում մը ցուցնելով այսպէս բան մը անոնց օգուտը քննէք մի . ինչպէս որ ձեր ուրիշ կամքը եւ փափաքը անոնց յայտնելու համար կրնէք : Մանաւանդ ասոր հակառակ , անանկ բանի վրայ խօսած ատեննիդ տարտամուտիւն մը եւ կասկած եւ երկբայութիւն յայտնելու կերպ մը չէ՞ք մի բռնած . ասոնք անտարբերութենէն ծնած ըլլալով իրենցմէ ծնանելիքն ալ նոյն անտարբերութիւնն ու անհոգութիւնն է : Մտածեցէ՛ք թէ այդպիսի զրուցուածք մը Աստուծոյ առաջ քանի՞ կարժէ :

Շեղի քահանայապետն ալ ձեզի պէս , գուցէ ձեզնէ ալ աւելի՝ իր զաւակները խրատեր էր Աստուծոյ ծառայութեան մէջ ըրած օրինազանցութիւններնուն համար . գորովալից ու բարեպաշտ լեզուով անոնք յորդորեր էր՝ որ մէկ մըն ալ այնպէս պարսաւելի բաներ չընեն . բայց այն ալ ձեզի պէս ըրած էր , խօսքին ուժ չտալով , տարտամութեամբ եւ չէր կրցած իրեն մեղանչական ներողամտութիւնը յայլթել : Մարգարէն ալ Աստուծոյ կողմէն դալով այս յանցանքը անոր երեսին տուաւ . ասոր համար երկու տղայքը մէկ օրուան մէջ մեռան . իր ցեղը պա-

տիւէն ինկաւ եւ նշովքի տակ մնաց . ինքն
ալ սրտին կըսկիծէն մեռաւ : Աղէկ մտիկ ը-
րէք սիրելի՛ եղբարք, այս ահաւոր պատու-
հասներուն պատճառն ի՞նչ էր . Աստուած
ինքը կըսէ . քու զաւակներուդ հետ աւելի
խնայութեամբ վարուեցար, քան թէ ինծի
հետ . “ փառաւորեցեր զօրդիսն ք՞ քան
զիս ”, (Ա . Թագ . Բ . 29) : Աճմարտա-
պէս հաստատուն համոզումէ պատճառած
հեղինակութիւնովը, եւ սիրոյ պատճառած
ճշմարիտ երկխոյզին տուած ուժովը անոնց
հետ խօսելու վախցար . բայց անոնց չար
օրինակէն ծագած վտանգաւոր ազդեցու-
թիւններէն եւ ամբարիշտ խօսքերէն չըվախ-
ցար : Ա յախցար որ տրտունջ կ’ընեն, կամ
սրտերնին կը նեղանայ . բայց անոնց հո-
գին դատապարտութեան տակ ձգելէն՝ եւ
իմ պատուհասիչ արդարութիւնս դրդուելէն
չըվախցար : “ փառաւորեցեր զօրդիսն ք՞
քան զիս ” : Հա՛յրեր, մա՛յրեր, ձեր ը-
րածն ալ այս չէ՞ մի :

Եւ այց արդեօք ոմանք իրենց պարտա-
կանութիւննին մոռնալուն չափը անցուցած
չե՞ն մի: Երդեօք ձեր մէջ այն անարժան
ծնողքներէն չե՞ն մի գտնուիր սիրելի՛ եղ-
բարք, որոց օրինակները իրենց դիւրահաւան
եւ սուլորաքար ուրիշներուն նմանող ըլլալու
յօժար դաւակներնուն գէշ դայթակղութիւն
եղած են. որկէց այն տղաքը չեն կրնար
խորշել. եւ ասով այն դայթակղութիւնները
ծանր յանցանքի կարգ կը մտնեն:

Եղէկ գիտէք սիրելիք, որ տղայքը օ-
րինակով կը յառաջանան. մէկուն ընելը կը
տեսնեն՝ եւ իրենք ալ կրնեն. ըսելը կը լը-
սեն՝ եւ իրենք ալ նոյնը կրնեն: Ե՛ն ալ ա-
ռանց տրամաբանելու, առանց մտածելու,
եւ չխորհելով ալ թէ ըրածնին ի՞նչ է:

(Օրինակին այսպիսի իշխանութիւնը ա-
ւելի զօրաւոր կ'ըլլայ երբ այնպիսի ան-
ձինքներէ կուգայ՝ որոց հետ՝ տղայք շարու-
նակ եւ հարկաւոր հնազանդութեան կապով
կապուած են: Ե՛նոնցմէ կը սուլօրի իր մայ-

բական լեզուն՝ սովորելուն ալ միտ չըզնելով .
իր ունեցած տեղեկութիւններն ալ՝ ախոր-
ժականերն ալ՝ ամէն բանի մէջ ստացած ունա-
կութիւններն ալ անոնցմէ կառնէ , աղէկն ու
գէշը չըզատելով : Ա՛յ էտք է որ նորէն կըրկ-
նեմք . որովհետեւ այս նիւթոյս մէջ ծան-
րակշիռ խորհրդակցութիւն մըն է ասիկայ .
ո՛րքան որ այս բաներս իրեն չար միտումնե-
րուն համեմատ կուգայ՝ այնքան դիւրաւ կըն-
դունի :

Այս անհաւառակելի խորհրդածութիւն-
ներուն վրայ դատեցէ՛ք սիրելի եղբարք ,
թէ ծնողաց գայթակղեցուցիչ գործերը ան-
ոնց զաւակներուն վրայ ո՛ր աստիճան ազ-
դեցութիւն կընեն :

Ա, երեցէ՛ք մեզի քրիստոնեայ ծնողք-
ներ՝ որ ձեր ազնիւ կոչմանը արժանաւոր էք ,
ներեցէ՛ք մեզի այս ամըջցընող խօսքերը՝
որոնք մարդ ձեր վրայ չըհասկընար . այլ
ինչպէս որ դրուած է՝ բժիշկը հիւանդին .
եւ հովիւը հօտէն զատուած ու մոլորած ոչ-
խարինչ համար է :

Աւրեմն ներեցէ՛ք մեզի որ ազատօրէն
խօսիմք մեր պարտքէն ազատելու եւ խիղ-
ճերնիս հանդարտեցընելու համար . ճշմա-
րիտ է որ շատ ընտանեաց մէջ տղայոց հա-

մար յայտնի գայթակղութիւններ կան, որ անոնց ուղղակի վտանգ կը բերեն:

Խօսքի գայթակղութիւն, թէ՛ չարաբանութիւնով եւ թէ՛ հայհոյութիւնով, թէ՛ գայթակղեցուցիչ պատմութիւններով եւ թէ՛ աղտեղի ծաղրաբանութիւններով. թէ՛ կրօնքի դէմ խօսելով եւ թէ՛ կրօնից պաշտօնեաները բամբասելով եւ անուննին աւրելով: Տղան մտիկ կընէ. միտքը կը պահէ. եւ ինքն ալ նոյնը կը խօսի: Ըսանկով իր մատղաշ հասակէն միտքը կը մոլորի եւ բերանը կ'աւրուի:

Օրինազանցութեան գայթակղութիւն: Մենք ձեր տղոցը կը սովորեցընեմք թէ իրենց սրբազան պարտականութիւն մըն է Ըստուծոյ եւ եկեղեցւոյ օրէնքները պահելը. եւ դուք էք որ անոնք մեզի կը խրբակէք, որպէս զի այդ հիմնական ճշմարտութիւնները անոնց մտքին մէջ խօթեմք եւ աղէկ մը տպաւորեմք: Սակայն այդ սուրբ պատուիրանքներուն հակառակը անոնց աչքին առաջը գործողն ալ դուք էք. եւ շատ անգամ ամբարշտութեամբ ծաղրելով, եւ ի՞նչ կ'ըլլայ եղեր ըսելով պահոց օրէնքը կաւրէք, եւ կիրակի օրը սուրբ չէք պահել:

Ընխօհեմութեան եւ դէշ վարձեց գայ-

Թակղութիւն : Ո՛րքան հայրեր, ո՛րքան մայրեր, իրենց զաւակներնուն առաջ բնաւ չեն զգուշանար . գուցէ կը կարծեն որ՝ տըղայքը խիստ սլըզտիկ ըլլալնուն չեն հասկընար, կամ խելքերնին չըհանելովը մըտքերնին ալ չեն պահեր : Չեն ուզեր միտք առնել, որ գէշ բանի մը համար անոնց իմացողութիւնը կանուխ կ'արթընայ, եւ ճարպիկ հետաքրքրութիւն ունին . եւ այս կերպով անոնց մատղաշ մտքերնուն մէջէն կ'աւրին կը ջնջեն այն անմեղութիւնն ու տղիտութիւնը՝ որ զիրենք մուլութենէ կը պահպանէ, եւ օղջախոհ վախկոտութիւնը՝ որ գէշութենէ կը հեռացընէ :

Չաստուած մոռնալ ո՛ւրայ թակղութիւն : Ո՛հ, սիրելի եղբարք . գուցէ ձեզ ամէնէն աւելի վախցընողը ասիկայ չէ . սակայն տղայոց հոգւոյ փրկութեան եւ երջանկութեան ամէնէն աւելի խորին եւ ծանր վընաս տուողը ասիկայ է :

Ո՛վ մեզ այն ժամանակներուն կը տանի, որ ամէն ընտանիք մէկ մէկ եկեղեցիի կը նմանէին, որոց մէջ կարդաւորաբար հասարակաց աղօթք կը զրուցուէր, որով ամենուն սիրտը Սաստուած կը միանար . եւ բարեպաշտական զբօսը կը կարգային, ու-

րով ամենուն խորհուրդը կորստական բաներէ կը զատէր, եւ երկինքը կը վերցընէր:

Հիմայ ո՛րքան տուներ կան՝ ուր մէկը չըկայ որ ծունր կրկնէ եւ աղօթք ընէ. ուր հայրը միայն իր անասնական մարմնաւոր հաճոյքը յազեցընելով զբաղած է. իրիկունը կը պառկի՝ առտուանց կելլէ. ուր ընտանիքը մէկ տեղ ժողվելով բան մը չեն կարդար. գուցէ կարդան ալ՝ բարուց ապականութիւն տուող եւ կիրք արթընցընող կեղծ պատմութիւններ եւ օրագիրներու բանասիրականներ կը կարդան: Ուր տեղ Աստուածային մտածմունքներու եւ հոգւոյ փրկութեան շահերու եւ քրիստոնէավայել կենաց վրայօք ամենեւին խօսք չըլլար. ամէն խօսակցութիւնները՝ մէկ բառ մըն ալ դուրս չառնելով, աշխարհային բաներու եւ ստակի եւ զգայական հեշտութիւններո վերայ են:

Ի՞նչպէս կրնայ ըլլալ որ ասանկ թանձր ու կոշտ ազդեցութիւններու տակ ինկած տղան բողորովին մարմին չըլլայ. եւ Աստուծոյ ձեռօք հոգւոյն մէջ ցանուած հոգեւոր կենաց սերմը՝ որ միայն ծրելու կարօտ էր՝ միշտ չըփլտտի եւ չըկորսուի: Ասոր համար է որ հոգեւոր հովիւները շատ

Տե՛ծ աշխատութիւն կը քաշեն կրկին եւ կըրկին խրատներով եւ իրենց հոգեւոր նախանձուն թելադրած բոլոր միջոցներովը այդ ծանրացած էակները վեր վերցընելու, եւ յաւիտենական ճշմարտութիւնը քիչ մը անոնց հասկըցընելու եւ ախորժելի ընելու:

Ահա՛ սիրելի՛ եղբարք, ասոնք են են այն դայթակղութիւններուն մէկ քանին ասոնք են, որոց վրայ կողբամք ձերմէջք. եւ մենք ո՛րքան տագնապ եւ վիշտ կը կրեմք արդեօք՝ մեր այս պարտականութիւնը կատարելու ժամանակնիս. Հնորհք ըրէք հա՛յրեր, մա՛յրեր, մեզի պատճառած վշտալի վիճակնիդ ի՞նչ ծանր ըլլալը հասկըցէ՛ք:

Ս ենք կրսեմք ձեր զաւակներուն, եւ ըսել ալ պարտքերնիս է, որ ձեզի հնազանդին եւ ձեզ սիրեն. բայց անոնք ձեր վրայ անանկ գործեր կը տեսնեն, որոնց համար մենք անոնց սովորեցուցած եմք թէ պարսաւելի եւ անարդութեան արժանի բաներ են: Ի՞նչ ընէ հիմայ խեղճը. ի՞նչ խորհի. երկար ատեն ձեզ յարգէ՞ եւ ձեզի հնազանդի: Չէ՞ք վախնար արդեօք. չըլլայ որ շատ ժամանակ չանցած սկսանի արհամարհել կամ վարքերնիդ կամ իրեն տուած խրատներնիդ, կամ երկուքը մէկէ՞.

Չէ՛. աղէկ գիտեմք. եւ չըզիտնայլեք
 չեմք ընեք. բան մը չըզայ աշխարհքի մէջ
 որ տղու մը իրաւունք տայ իրեն հօրը պէտք
 եղած յարգանքէն եւ հնազանդութենէն հտ
 կենալու. եւ յայտնապէս ալ կըսեմք. որ-
 պէս զի ասանկերը այս հոգեւոր հովուա-
 կան ազդեցութիւններէն իրենց անհնա-
 զանդութիւնն արդարացընելու իրաւունք մը
 Կտած չըլլան: Տը՛ղայք. ի՛նչ տարիքի կ'ըլ-
 լաք նէ ըլլաք, ձեր հօրը եւ մօրը վարքը
 ինչ որ են նէ՛ անոնց դատաւորը դուք չէ՛ք.
 ուստի անոնք բամբասող եւ պարսաւող ալ
 չէք կրնար ըլլալ բնաւ: Ըփսո՛ս եւ վա՛յ
 ձեզի՛ թէ որ անոնց զգալի պակասութիւն-
 նին անգամ զանոնք նախատելու եւ վրանին
 խնդալու պատճառ բըռնէք: Ա՛խցէ՛ք եւ
 սոսկացէ՛ք. չըլլայ որ Քամայ եւ անոր զա-
 ւակներուն վրայ եկած անէծքը ձեր վրայ
 ալ գայ: Թէ որ հայրերնիդ ինքը զինքը
 այն աստիճան մոռնայ՝ որ իր յարգը իր ոտ-
 քին տակն առնէ, անոր վրայ ցաւեցէ՛ք.
 անոր համար աղօթք ըրէ՛ք. գուցէ կրնաք
 ալ անոր իրատ տալ. բայց որքան որ կըր-
 նաք՝ նահապետին օրհնեալ զաւակներուն
 պէս դուք ալ երեսնիդ անդին դարձուցէ՛ք.
 անոր պակասութեանը աչքերնիդ մի՛ տըն-

կէք. անոնք մի՛ |ամըջցընէք. խոհմու-
թեան եւ որդիական սիրոյ վերարկունիդ վը-
րան ձգեցէ՛ք :

Բայց յայտնի չէ՞ մի սիրելի՛ եղբարք,
որ այս ընտանի գայթակղութիւնները զէն-
քերնիս ձեռքէ ձգել կուտան, եւ մեզ կը
վշտացընեն: Աւ ի՞նչպէս ասանկ պիտի չըլ-
լայ: Մ ենք ձեր տղոց մօլութիւնները վեր-
ցընելու կընայի՞ք. ձեր ըրածները ամէն
ալ անոնց քաջալերութիւն կուտայ: Մ ենք
անոնց կապըսպրեմք որ Աստուծոյ համալ
ապրին. դուք անոնք աշխարհքի համար կը
մեծցընէք: Օրորիկակ. մեկք կուզեմք որ
ձեր աղջիկները պարկեշտութեան եւ քրիս-
տոնէական պարզութեան մէջ մնան. իսկ
դուք՝ կոյր մայրեր, կուզէք որ հին ատեն-
ուան հեթանոսներուն աղջիկներուն պէս
կուռքերու նման զարգարուին եւ անով փքա-
նան: Մ ենք մեր հովուական խնամոց թե-
լադրած ամէն հնարքը ՚ի գործ կը դնեմք.
որ պէս զի ձեր զաւակները այն խաբերայ
կիրքերէն պահպանեմք՝ որ իրենց քաղցր կ'ե-
րելին եւ կը հեշտացընեն. սակայն կ'ապա-
կանեն եւ անասունի նման կընեն: Իսկ դուք
զանոնք յամառութեամբ այն բորբոքեալ կը-
րակին մօտեցընելու կը նայիք, հետեւնիդ կը

տանիք, եւ կը բռնագատէք ալ երթալու այն գարշելի տեղերը՝ ուր անխորհուրդ մարդոց բազմութիւն կը ժողվուին. եւ ասով սուրբ գրոց ըսածին պէս ձեր զաւակը ձեր ձեռքովը գեւերուն կը զոհէք:

Եփսոս որ շատ անգամ ձեր աղետալի մըղումն է որուն հնազանդիլ կուզեն. չէ թէ ձեր խրատներուն խելվընին հասնելով. սակայն սուրբ գրքին մէկ խօսքն ալ մտիկ ըրէք. մեղաւորներուն զաւակները որ ամբարիշտներուն տուները կը յաճախեն, գարշութեան զաւակներ են:

Գիտէք սիրելիք, մեզի ո՞րքան ծանր է այս ահաւոր խորհրդրածութիւններուն վրայ խօսքերնիս երկնցընելը. եւ այս ալ առաւել անոր համար՝ որ ուղղակի ձեր վրայ յարմարելու խօսքեր չեն: Բայց այսպիսի գայթակղութիւնները որքան քիչ ալ որ ըլլան՝ չէ՞ մի որ մեզի դառն ցաւերու պատճառ, եւ ձեզ խրատելու եւ անոնցմէ զգուշացընելու առիթ կ'ըլլան:

